

BARNNS VÄLFÄRD OCH HÄLSA — vad gör skillnad?

Dokumentation konferens 17 november 2010

■ TILL DIG SOM SPELAR ROLL
FÖR BARN OCH UNGA

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
FOLKHÄLSOKOMMITTÉN

**Avtryck från en konferens 17 november 2010
arrangerad av Västra Götalandsregionens folkhälsokommitté.
Konferensen är det första steget i regional samverkan
inom folkhälsoutmaningen att skapa förutsättningar för
"Trygga och goda uppväxtvillkor" i Folkhälsopolitisk policy Västra Götaland.**

INNEHÅLL

Inledning	3
Karin Engdahl (S), ordförande folkhälsokommittén, Västra Götalandsregionen	
Barns ekonomiska utsatthet och samhällets ansvar	4
Tapio Salonen, professor institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet Växjö	
Olika villkor för barn och unga – dags att agera!	8
Matilda Hansson, utredare Socialstyrelsen	
Den perfekta framtiden, en framtidsworkshop	13
Anna Fridén och Rakel Heed, UngEnergi, miljösekretariatet, Västra Götalandsregionen	
Vi går vidare – ta fram almanackan!	21
Anmälda deltagare	22

Dags att göra skillnad!

Visst kan vi göra skillnad var Karin Engdahls välkomsthälsning till deltagarna i konferensen om barns hälsa och välfärd. Närmare hundra politiker och tjänstemän hade tagit plats i salen som möblerats med tretton runda bord, kring vilka det skulle komma att föras livliga diskussioner.

Underrubriken till konferensen var just Vad gör skillnad?. Och Karin Engdahl gav ett optimistiskt svar direkt: man kan göra skillnad överallt ... och nu är det dags att göra det genom att utveckla regional samverkan för att trygga välfärden.

I *Folkhälsopolitisk policy för Västra Götaland* handlar en av de sex utmaningarna speciellt om barn, den som kallas *Trygga och goda uppväxtvillkor*. Nyckeltalet barnfattigdom är ett tal som helst borde vara noll.

– Men det duger ju inte att bara besluta om att utrota barnfattigdom. Det är ett första steg. Sedan krävs konkreta åtgärder för att nå målet om utrotad barnfattigdom, sa Karin Engdahl och fortsatte:

– Även om Sverige är ett välfärdsland så lever tio procent av barnen i fattiga familjer. Trots alla hemskheter i övriga världen man kan bli bestört över, måste vi inse att inte ens Sverige är perfekt för barn. Vad händer med barnen som inte har samma förutsättningar som sina kamrater?

Möjligheten till folkhälsoarbete begränsas av att man inte jobbar över gränserna. Karin Engdahl ser bildandet av nätverk som en del av lösningen: det är helt enkelt dags att göra ett stort Finsam-projekt och sluta upp med avgränsningar. Eftersom det inte är möjligt att lösa problem av den här arten på ett budgetår, så krävs det också att arbetet förs under längre tidsperioder.

– Nu är arbetet påbörjat genom att vi möts i regionen för att se vilka möjligheter vi har att röra oss mot samma mål.

I *Folkhälsopolitisk rapport 2010*, utgiven av Statens folkhälsoinstitut, finns intressanta tankar om hur det är möjligt att ge barn och unga en bra start i livet. Namnet på rapporten *Framtidens folkhälsa – allas ansvar* är ett namn som alla bör ta till sig, menade Karin Engdahl.

Efter presentation av dagens föreläsare uppmanade Karin Engdahl till kunskapsöverföring från exempelvis avgående politiker till tillträdande politiker.

– Ge era eventuella efterträdare kunskap om vad vi kommer fram till här idag. Informera, berätta och förmedla dokumentationen ... också över partigränserna. Det gäller att inte tappa fart bara för att det är en ny mandatperiod. •

KARIN ENGDAHL,
... dagens moderator, är regionråd (S) och ordförande i folkhälsokommittén.

Uppmaning från moderator Karin Engdahl:
**Ge detta dokument till politiker och tjänstemän
som spelar roll för barn och unga!**

Tapio Salonen: Barns ekonomiska utsatthet och samhällets ansvar

– Sverige har aldrig varit rikare än just nu. Det går bra för Sverige. Kring det kan man behöva stanna upp och fundera, inledde Tapio Salonen, professor i socialt arbete, sin föreläsning.

TAPIO SALONEN

– Som forskare har man ett ansvar att delta i samhällsdebatten, säger Tapio Salonen, professor vid institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet i Växjö, som sedan 80-talets mitt har ägnat sig åt att forska och debattera om fattigdomen i välfärdsstaten.

Tapio Salonen är ämnesföreträdare i socialt arbete och leder forskarutbildningen med ett 30-tal doktorander. Den egna forskningen rör socialt arbete i vid mening, däribland utsattas försörjningsvillkor, marginalisering, sociala interventioner och demokratifrågor. Har också haft ett flertal gästforskaruppdrag, bland annat i Nya Zeeland, Tyskland och USA.

Tapio Salonen började med att teckna folkhälsans vindlande färd i Sverige. Om hur svenskarna på 1600–1700-talen var en stormakt, men åter sjönk tillbaka i fattigdom. Hur en miljon människor mellan 1860 och 1915 tvingades emigrera över Atlanten för att de inte klarade sig på hemmaplan.

– Det är viktigt att komma ihåg avstampet; fattigsverige som en motbild till byggandet av ett modernt samhälle, sa Tapio och beskrev vägen framåt.

I fattigsverige delade de flesta eländet och hjälptes åt för att komma ur det. Det formade det som vi kallar för det ”svenska”; det som skapade samförståndsanda och Salt-sjöbadsavtal till skillnad från en tidigare strejkfylld arbetsmarknad. Det fanns en bred och förankrad tanke att tillsammans bygga ett samhälle; ETT långt ställt mål att alla skulle få en chans.

ALLA FICK ETT LYFT

I byggandet ingick att alla skulle ha rätt till anständig bostad och rätt till hyfsad utbildning; alla skulle få vara med och dra sitt strå till stacken. Folkhemsbygget var brett, bredare än ”bara” socialdemokratiskt – snarare en omhuldad generell välfärdsmodell med förhoppning att alla skulle få det nödvändiga grundläggande.

– Fullt så bra blev det dock inte. Fattigdomsvardagen försvann inte, även om mycket blev bättre.

I folkhemsbygget satsade man inte på de mest utsatta genom att ge dem nåt extra. Istället valde man att släppa in alla där förhållandena var bättre. Alla fick till exempel gratis skollunch, inte bara de fattiga. Skillnaderna skulle tas bort genom att välfärdspolitiken inte skulle riktas och därmed stigmatisera vissa grupper.

– Behovsprövade bidrag är alltid utpekande, kommenterade Tapio.

MEDELMÅTTA

Fråga till publiken: När hade vi det som bäst här i Sverige? När inträffade Peak Välfärd?

Gissningarna från publiken var många och spretade åt olika håll.

Svaret är 1981. Det var då de uppåtsträvande kurvorna vände. Fördelningskurvan mellan hushållen – inkomstojämlikheten – minskade fram till 1981. Inget annat land har uppnått det Sverige hade då. Därefter har klyftorna ökat oavsett vem som regerat landet eller hur ekonomin sett ut. Detta faktum är inte heller något som kan ändras på under en mandatperiod; det är något alla är ansvariga för, menar Tapio Salonen och förmedlade hur förändringen påverkat landet:

– Sverige liknar numera ett vanligt medelmåttigt land i Europa.

KONVENTIONEN HÖJDE AMBITIONEN

Fattigdomsfrågan kom tillbaka under 1990-talet. Sysselsättningstappet var stort, och 500 000–600 000 arbeten försvann på två år, vilket är en mycket stark förändring. Samtidigt anlände många människor från krigshärjade länder till Sverige.

I samband med att FN:s barnkonvention ratifierades 1989 kunde man se en ambitionshöjning som gjorde att vi numera har en annan syn på barn. De är inte bara potentiella vuxna. Idag vet vi att det finns ett starkt samband mellan hur barn har det i ung ålder och hur det går för dem senare i livet. Barn ska därför ses som .... barn.

Barnkonventionen visar på barns specifika behov och rättigheter. Var de än är. Där har vi höjt ambitionsnivån som en del av folkhälsoarbetet.

VAD ÄR FATTIGDOM?

När man tittar speciellt på begreppet barnfattigdom kan man utgå från en rad rapporter, gjorda under senare år, som visar att kommuner som liknar varandra ändå visar på stora socioekonomiska skillnader.

Den nationella politiken sätter ramarna men finkalibreringen sker ändå på lokal nivå, eftersom barns välfärd mycket handlar om omsorg, skola och fritidsutbud.

Det pågår en stor debatt om vad modern fattigdom är. Man talar om olika fattigdomsdefinitioner:

- **Inkomstfattiga** – hushåll med låga inkomster (till exempel högst 50 eller 60 procent av landets medianinkomst)
- **Ekonomiskt fattiga** – hushåll med inkomster som understiger en viss miniminivå för nödvändiga utgifter och konsumtion.
- **Materiellt fattiga** – hushåll som saknar tillgång till nödvändiga materiella tillgångar.
- **Socialbidrag** – hushåll som beviljas behovsprövat bidrag.

Vad som är ”normalt” bestäms i närheten; på dagis, i skola, i bostadsområde. På det viset talar man om relativ fattigdom – disponibel inkomst under en viss nivå. Absolut fattigdom däremot, betyder att man befinner sig under en lägsta nivå, typ socialbidrag eller fattighjälp som det hette förr.

RELATIV ELLER ABSOLUT

Officiell statistik om fattigdom ger motsägelsefulla slutsatser om den svenska fattigdomens utveckling: ökad relativ och minskad/fluktuerande absolut fattigdom.

I *Social Rapport 2010:105* konstateras: ”Bedömningen av utvecklingen beror på om man lägger större vikt vid den absoluta fattigdomen eller den relativa.”

”Vilka konsekvenser konjunkturnedgången som inleddes år 2008 kommer att få är som sagt för tidigt att uttala sig om.”

För barn gäller samma förhållanden som för landet i övrigt.

Den grupp som däremot är utlyft ur fattigdom är de äldre. Prognoserna att de ökande klyftorna står sig är stabila.

ATT INTE FÅ VARA MED

Vi måste förstå karaktären av fattigdom; att den rent konkret påverkar barnen mycket, menar Tapio Salonen.

Fattiga barn förstår tidigt – redan från 6-årsåldern – att de inte har samma möjligheter som andra. De vet att de inte kan få samma saker som andra, att det heller inte finns någon anledning att tjata för det fungerar inte. När en 50-lapp eller 100-lapp spelar stor roll så kan man inte vara med, delta i utflykten eller platsa i laget.

– Det gör skillnad. Stor skillnad.

De som inte fått del av välfärdsökningen blir utestängda vilket är avgörande för dandandet av identiteten. Har jag en chans? Ska jag våga utbilda mig?

Denna utstängning slutar med att ett stort antal unga människor blir kasserade varanda år. På 15 år har antalet förtidspensionerade före 30 års ålder tredubblats; unga människor som det kostar många miljoner att dra fram till pensionen.

– Här skulle preventivt arbete göra nytta!

KLYFTORNA DJUPNAR

Barnfattigdomen i Sverige är mycket ojämnt fördelad med stora skillnader beroende på familjeförhållanden och bakgrund. Risken att bli fattig är 3 procent för barn med två svenska föräldrar, den ökar till 20 procent om barnet har en ensamstående svensk förälder,

Fråga från moderatorn:

– Om du var Fredrik Reinfeldt, vilket beslut skulle du då fatta för att undvika barnfattigdom?

Tapio:

– Jag skulle genast se till att göra enkla förändringar i befintliga system och ge sjuka och arbetslösa en rimlig lägsta nivå, så att de har möjlighet att ta sig vidare själva.

Fråga från publiken:

– Många slutar efter gymnasiet för att de inte har råd att studera på universitet eller högskola. Finns det någon forskning på det?

Tapio:

– Ja, sorteringen blir alltmer tydlig och därmed blir etableringen i vuxenlivet svårare och svårare. Tjugo procent av eleverna i gymnasieskolan blir bortsorterade. Utbildning hör till sorteringsmarkörerna; saknar man utbildning får man inget arbete oavsett om uppgifterna kräver utbildning eller inte.

till 26 procent om föräldrarna är ett utländskt par och till 50 procent om barnet har ensamstående förälder med utländsk bakgrund. Det är också stora skillnader mellan graden av fattigdom i storstädernas stadsdelar; i Göteborg är 3 procent av barnen i Torslanda fattiga medan 60 procent av Bergsjöbarnen är det.

– Alla klyftor ökar, och de rikare blir definitivt rikare. Vi är sorterade efter var vi bor och hur vi lever. Den rumsligt koncentrerade fattigdomen pekar ut ”de där” områdena, sa Tapio och konstaterade att vi måste fundera på helheten, eftersom det är uppenbart att samma förhållande blir vanligare också i små kommuner. Områdena blir allt mer skiktade och människor bor med dem som är likadana: i rensade områden istället för blandade, i starka svenska områden eller i svaga invandrade områden. Klass och etnicitet sorterar oss.

EN DEL ÄR MED PÅ TÅGET

Tapio Salonen visade på hur BNP-utvecklingen sett ut sedan 1950. En brant stigande kurva med några småhack i. Kurvan visar att Sverige är fyra till fem gånger rikare idag än i början av 50-talet.

Ett litet hack fick kurvan under 90-talet, men inte värre än att den rätade ut sig på två år. Under 2008 och 2009 blev det däremot en rejäl dipp, men, enligt Tapio kommer vi att vara ikapp och förbi redan nästa år.

– Talet om att vi är i ekonomisk kris är tämligen överdrivet.

Beviset för den slutsatsen är hur den disponibla inkomsten förändrats. Från 1991 till 2009 har hushållen i allmänhet drygt 35 procent mer att röra sig med. Ökningarna är dock inte jämnt fördelade. Den fattigaste tiondelen av svenska folket har fått 4 procent mer, den rikaste drygt 70 procent mer. Inkomstskillnaderna 2007 var de högsta som uppmätts sedan SCB påbörjade mätningarna 1975.

– Vissa är med på tåget. Andra är det inte. Men vi som är med ser inte de andra, eftersom vi lever så skilda åt.

KONVENTIONENS KONSEKVENSN

Det går inte att prata om barns förutsättningar om man inte pratar om deras föräldrar. Det måste handla om en annan finkalibrig välfärdspolitik.

Enligt Tapio talar politikerna med kluven tunga: de säger ”ja, vi ska följa barnkonventionen” samtidigt som de inte ger bidragshushållen internetuppkoppling och datorer. På så sätt släpps barnen aldrig in. Barn som inte kan umgås på nätet är ett tydligt demonstrativt exempel på det som barnkonventionen handlar om: en del får inte vara med.

– Skäms! Socialsverige är för sent ute. Igen. Vi förstår inte det som har konkret bäring och att det handlar om föräldrar som inte har jobb eller är sjuka.

OFÖRSÄKRADE ARBETSLÖSA

Barns rättigheter och föräldrars etablering är ett växande dilemma.

När det gäller arbetslösheten vet vi från statistiken hur kopplingen till arbetsmarknaden ser ut. Idag har hälften av de arbetslösa inte rätt till arbetslöshetsförsäkring.

– Är det allmän välfärd?

Faktorer som påverkat arbetslöshetsförsäkringens täckningsgrad är att fler oetablerade är arbetssökande. Vidare att arbetsmarknadsåtgärder koncentrerats till arbetssökande med arbetslöshetsersättning och förändringar i regelsystemet med en införd bortre gräns och avskaffande av studerandevillkoret.

(O)FÖRSÄKRADE FÖRÄLDRAR

Sverige har under lång tid haft världens bästa föräldraförsäkring. Den är dock inkomstrelaterad; man får 80 procent av den inkomst man haft. Fast det är inträdeströskeln som är den viktiga frågan, menar Tapio.

Många föräldrar får inte ut mer än föräldrapenningens grundnivå, det vill säga 180 kronor per dag före skatt. Det är en summa man inte kan leva på, faktiskt lägre än socialbidragspengen. Antal föräldrar med grundnivån har fördubblats på tio år, så idag är var sjätte uttagen dag på lägsta nivån. På det viset är den ekonomiska utsattheten som störst när barnen är som minst.

ÖKANDE KLYFTA

Skillnaden mellan de som har eller inte har jobb ökar alltmer. De som är utan jobb har

cirka 60 procent av de andras inkomst. Andel inkomstfattiga personer bland arbetslösa, sjuka och pensionärer ökar kraftigt.

– Vi har fattiggjort många människor genom våra system. Vi håller dem kvar där och gör det till ett inlåsnande i systemen. Följden är en tilltagande uppdelning på två nivåer. Första nivån: mellan dem som arbetar och de som inte arbetar. Andra nivån: mellan dem som är försäkrade och oförsäkrade bland dem som inte arbetar. Stora grupper blir lämnade åt sitt öde, sa Tapio Salonen.

Detta ger de bestående besvärande problem som talats om här:

- Arbetslöshetsnivåer på höga nivåer oavsett konjunkturcykel.
- Ungas etableringsmönster: arbetslöshet, stress, vilshenhet, utslagning ...
- Integration av immigrerade är långa och osäkra processer och med låg förvärvsgrad.
- Tilltagande segregation där människor bor alltmer med folk som liknar dem själva, det skapas ”vi och dom” och mötesplatser saknas.

ATT GÖRA SKILLNAD

Barnfattigdom och folkhälsa ska sättas i sitt rätta perspektiv; i ett fördelningsperspektiv genom familjepolitik, bostads- och utbildningspolitik.

Sverige har varit ett tydligt exempel på att politik gör skillnad. Hade vi inte haft välfärdsolitik – och sociala transfereringar – hade barnfattigdomen varit tre gånger högre. Utan de sociala trygghetssystemen skulle vi haft 25–35 procent fattiga istället för dagens 8–15 procent. Effekten har dock minskat på tio år. Ojämligheten ökar och där kan man se välfärdsolitikens betydelse för barns ekonomiska utsatthet.

– Välfärd måste ständigt erövrats och upprätthållas. Den är inget man uppnår en gång för alltid, avslutade Tapio Salonen. •

Matilda Hansson: Olika villkor för barn och unga – dags att agera!

MATILDA HANSSON

... är utredare på Socialstyrelsen samt nationalekonom som företrädesvis arbetar med effektivitetsanalyser.

Foto: Socialstyrelsen

– Tjugotvå procent! Tjugotvå procent är den verkliga siffran på andelen elever i en kommun som 2008 lämnade grundskolan utan att kunna gå vidare till gymnasieskolan.

Matilda Hansson, utredare på Socialstyrelsen, inledde sin redogörelse för barns och ungas olika villkor med en uppseendeväckande siffra.

Siffran över hur stor del av elever som lämnar grundskolan utan att kunna gå vidare till gymnasieskolan varierar kraftigt. Bara i Västra Götalandsregionen varierar den mellan 4 och 22 procent. En variation som står sig i riket.

Idag har man kunskap om att låga och ofullständiga betyg i årskurs nio har mycket starka samband med överrisker för självmordsbeteende, missbruk, kriminalitet, bidragsberoende och tonårsföräldraskap. I *Social rapport 2010* kan man läsa att om samhället vill förbättra framtidsutsikterna för utsatta barn är det sannolikt nödvändigt att ge dem ett kraftfullt stöd under skolgången.

OFÄRDSINDIKATORER

I augusti publicerades rapporten *Olika villkor – om levnadsförhållanden, risker och kommunala kostnader för barn och unga*, ett kunskapsunderlag för att visa på skillnader i kommunerna, samband mellan utsatthet och kostnader man lägger på barn och ungdomar. Man har speciellt tittat på sju ofärdsindikatorer:

Andel barn och unga

- med heldygnsinsats i barn- och ungdomsvården, 2008
- som lagförts för våld- och narkotikabrott, 2004–2006
- som lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet, 2008
- med alkohol- eller narkotikarelaterade diagnoser, 2006–2008
- med psykiatriska diagnoser, genomsnitt 2006–2008
- i eget hushåll med ekonomiskt bistånd, 2008
- utanför, 2006 och 2007

Med ”utanför” menas här de som varken har jobb eller studerar under två år.

– Vi har arbetat på kommunnivå. Skulle velat ha gått ner på bostadsområdesnivå, men det lät sig inte göras, konstaterade Matilda Hansson.

När det gäller **heldygnsinsats** – omhändertagna barn och ungdomar – i Västra Götaland varierar siffran mellan Mölndals 3 procent till Munkedals nära 0. Det finns säkert förklarande faktorer, sa Matilda, men rapporten redovisar bara *hur* det ser ut, inte varför. Att Mölndal är en transitkommun kan till exempel förklara den höga siffran.

Social rapport 2010 konstaterar: ”Barn som växer upp i samhällets vård eller i familjer med återkommande ekonomisk bistånd har mycket höga överrisker för ogynnsam utveckling över tid.”

Andel av barn- och ungdomsvården som är individuellt behovsprövad öppenvård varierar också. I Dals Ed är siffran 90 procent medan Tjörns är halva den. Barn som placeras med heldygnsinsats har svårare förutsättningar än andra. Öppenvård kan därför vara ett

På frågan om varför ensamstående fäder inte finns med bland riskindikatorerna svarade Matilda:

– Ensamstående fäder är förhållandevis få och har oftast en helt annan socioekonomisk grund.

bättre alternativ. Eftersom inte siffran säger något om kvaliteten, så vet man inte om det kanske är så att Tjörn är effektivare.

RISKINDIKATORER

Socialstyrelsen har också tittat närmare på sex riskindikatorer. Här handlar det om föräldrarnas levnadssituation.

Andel barn och unga

- i hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd, 2008
- med ensamstående mamma, 2007
- med minst en förälder med utländsk bakgrund, 2007
- med föräldrar som har högst grundskoleutbildning, 2007
- med minst en förälder med sjuk- och aktivitetsersättning, 2007
- med minst en långtidsarbetslös förälder, 2007

Andel barn och unga som bor i hushåll med **långvarigt ekonomiskt bistånd** är väldigt olika på olika håll i Västra Götalandsregionen. Spannet ligger mellan Bollebygds 0,2 procent och Göteborgs 4,5. Sammantaget är dock regionen något bättre än riket som helhet.

När det gäller indikatorn andel föräldrar som har **grundskolan som högsta utbildningsnivå** så ligger riket bättre till än Västra Götaland. Föräldrars utbildningsnivå är den bakgrundsfaktor som har störst betydelse för barnens skolresultat.

HÖG RISK

För att försöka se sammanhang har Matilda Hansson och hennes kollegor tagit fram ett index som visar på höga andelar bland risk- och ofärdsindikatorer. Västra Götaland ligger ganska bra till jämfört med rikssnittet när det gäller ofärdsindikatorer.

När riskindikatorerna summeras så står Göteborg ut med ett högt värde medan regionen i stort har ett bättre värde än riket.

När man tittar på förhållandet mellan kommunernas summerade ofärds- och risktal så kan man konstatera att låga värden på ofärd också ger låga värden på risk. För de med höga värden är variationen stark. Fast det finns samband; sannolikt är det riskindikatorerna som kan påverka ofärden.

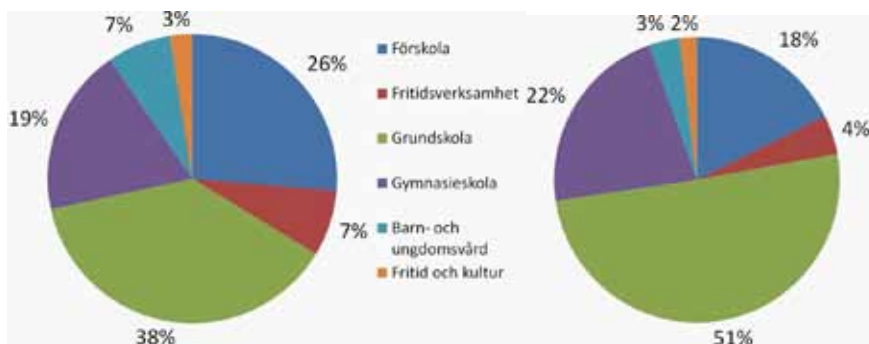
VEM GER MEST

Det är nytt för Socialstyrelsen att titta på samlade resurser, eller kostnader, i kommunerna. Siffrorna är alltså inte uppdelade på skola, barn- och ungdomsvård etc utan allt som rör barn och ungdom hamnar i samma kolumn. Kostnadsandelen för barn och unga av kommunens totala kostnader visar att de tre ”bästa” ger sina unga mer än 50 procent, medan andra ger bara 35 procent. Rapporten svarar dock inte på varför det ser ut som om den ena komunen är mer generös än den andra. Det kan helt enkelt bero på att de som lägger mest är barnrikare kommuner ...

På den här punkten hamnar Västra Götaland och riket på ungefär lika andel.

OLIKA FÖRDELNINGAR

När man jämför två kommuner ser man att de skiljer sig ganska mycket åt. Det kan bero på åldersfördelning, ambition eller kanske hur man tänkt förebyggande. Visar på stora skillnader i fördelningen.

Bilden visar hur två kommuner valt att fördela sina resurser till barn och unga – stora skillnader är det. Vilka orsakerna är vet vi däremot inte.

ALLT SOM ALLT

Den totala kostnaden för barn och unga per invånare 0–19 år varierar mellan 80 000 och 111 000.

– 30 000 kronor är en stor skillnad, säger Matilda. Men det är fortfarande ingen kvalitetsbedömning, så siffrorna är inte lätta att tolka.

Västra Götaland har en något lägre totalkostnad än riket.

SKOLAN KOSTAR

Kostnaden för grundskoleutbildning per invånare 6–15 år visar också på stora skillnader och kraftiga variationer; 75 000–105 000 kronor. Flera tusen kronor i månaden per barn.

– Vad gör de som lägger mer pengar, frågade sig Matilda.

SLUTSATSER

De slutsatser man kan dra av gjorda mätningar i kommunerna är att det är viktigt att få fram riktigt bra indikatorer och relevant statistik.

– I den här rapporten har vi utgått från befintlig statistik, men det styr vad vi kan studera.

Vad vi nu ser är:

- Kraftig variation i förekomst av ofärd och risker för barn och unga.
- Stora skillnader i kostnader för verksamheter till barn och unga.
- Svaga statistiska samband, framförallt mellan kostnaderna för barn- och ungdomsvården och ofärds- och riskindikatorerna.
- Behov av utvecklingsarbete, både bra indikatorer på ofärd och risker för barn och unga, samt tillgång på relevant statistik.

SAMVERKA MERA

Socialstyrelsen anser att resursanvändningen kan bli effektivare om kommuner och andra aktörer i större utsträckning ...

- sätter barn och unga i fokus och prioriterar utifrån helheten snarare än den egna verksamhetens ansvarsområde och budget,
- samverkar över verksamhetsgränser och mellan olika aktörer,
- ser till att förebyggande insatser som är effektiva och kostnadseffektiva kommer till stånd samt
- följer upp och utvärderar insatser, kostnader och förekomst.

– Vi behöver samverka mer, kommenterade Matilda Hansson. Integrera! Se barn och unga som en helhet. Vi måste satsa på förebyggande insatser även när det är ekonomisk kris. Om inte kommer det att slå tillbaka. Det är också viktigt att utveckla utvärdering och uppföljning.

GÖRA PÅ RÄTT SÄTT

Effektivitet låter kanske negativt. Många tror att det är samma sak som att skära ner, när det istället handlar om att använda tillgängliga resurser på bästa sätt för att nå uppställda mål. Matilda presenterade åtta steg till en effektivare verksamhet:

- Kartlägg verksamheten
- Gå igenom uppdrag och mål
- Samverka
- Fördela resurserna
- Påverka kostnaderna
- Följ upp
- Utvärdera
- Förbättra

Kartlägg verksamheten

För att kartlägga verksamheten måste man ställa en rad frågor.

- Först, vilka av kommunens verksamheter riktar sig till barn och unga?
- Stämmer det överens med de behov som barn och unga har av kommunal verksamhet?

Fråga från moderatorn:

– Om du var Fredrik Reinfeldt, vilket beslut skulle du då fatta för att undvika barnfattigdom?

Matilda:

– Jag skulle se till att det finns pengar till de förebyggande verksamheterna för barn och unga.

Kommentar:

– Det är bra att lyfta blicken och kanske koppla in frivillorganisationer – man är inte alltid bäst på allt själv.

Fler frågor att ställa:

- Hur ser resursfördelningen ut? Finns det områden som har speciellt höga eller låga kostnader?
- Andel förebyggande respektive undvikbara insatser? Generella insatser respektive specifika insatser?
- Vilka styrkor och resurser finns i kommunen? Andra aktörer?

Kommentar:

– Tradition kan vara tillbakahållande och man kan spara stora belopp på förebyggande arbete.

Gå igenom uppdrag och mål

- Vad är kommunens uppgifter? Vad är andra aktörers uppgift?
- Vilken policy och ambitionsnivå finns för barn och unga i kommunen?
- Vilka är kommunens mål för barn och unga? Vilka effekter/resultat vill man uppnå?
- Är målen tydliga och mätbara?
- Hur kan de olika verksamheterna för barn och unga medverka till att målen uppfylls?

Samverka

- Med vilka behöver vi samverka för att nå målen?
- Hur ska samverkan ske? Utöka/förbättra?

Fördela resurserna

- Historiska förhållanden ligger ofta bakom resursfördelning, organisation, verksamhetsformer och arbetsätt. Stämmer de med dagens förhållanden och behov?
- Vilka resurser behövs för att nå målen? Mer resurser? Omfördelning från andra verksamheter?

Kommentar:

– Se helheten och håll inte så hårt i de egna resurserna – se till samhällsnyttan istället!

Påverka kostnaderna

- Hur ser kostnadsläget ut i förhållande till andra verksamheter?
- Hur mycket av kostnaderna går till personal, lokaler, administration och övrigt? Fasta respektive rörliga kostnader?
- Finns undvikbara kostnader? Hur ska de minskas?
- Hur används personaltiden? Hur ser personalomsättning och sjukfrånvaro ut?
- Vilka förändringar kräver investeringar?
- Hur mycket av kostnaderna är bundna genom avtal?

Kommentar:

– Personalomsättning är dyrbart. Det är klokt att se till att personalen trivs på jobbet. Se till arbetsmiljön! Och se över avtal som måhända binder resurser.

Följ upp

- Vilka effekter/resultat har verksamheterna för barn och unga gett? När uppstod de och hur länge varade de?
- Hur tillgodoses behovet av kommunens verksamhet?
- Hur ser kostnaderna och kostnadsutvecklingen ut?
- Är kommunens verksamhet för barn och unga effektiv och genomförs med hög kvalitet?

Utvärdera

- Vad är orsaken bakom effekterna/resultaten?
- Vilka lärdomar kan man dra från verksamheterna? Vad fungerar bra eller mindre bra? Varför?

Förbättra

- Utifrån uppföljning och utvärdering, hur ska verksamheten förändras för att förbättra effekter/resultat, kvalitet och effektivitet?
- Behöver nya mål sättas?

FRÅGOR FICK SVAR

Efter Matildas föreläsning utbröt en spontan frågestund:

Hur gör man en kommun bäst på frågor om barn och unga?

– Genom att försöka samla alla som har med barn och unga att göra. Och då inte bara kommunen. Tillsammans kan vi prata om vart vi vill nå. Helt enkelt ta ett helhetsgrepp.

Finns det något samband mellan resurser och goda betyg?

– Sambanden är svaga mellan indikatorerna på kommunal nivå. Man skulle behöva gå ner på skolnivå för att se skillnader. Man kan också fråga vad som är godtagbart; 22 procent av eleverna utan betyg för att gå vidare, är det godtagbart?!

Hur dra slutsatser av en kommuns situation?

– Kanske ska man dyka ner och titta på enstaka indikatorer som sticker ut. Exempelvis om skolan har väldigt dyra lokaler.

Får privata skolor mer resurser än andra?

– Som ekonom kan man reflektera över detta. Jag har alltid förundrats över upphandlingar av sådant som en kommun kan utföra själv. Offentlig verksamhet har dock mycket att lära av den privata verksamheten.

Varför är ensamstående mammor en risk? Handlar det inte om för låga kvinnolöner?

– Fel valt ord kanske ... men risken för barnet som bor med bara mamma är större.

Har ni tittat på vad familjecentraler spelar för roll?

– Nej, inte specifikt. Jag har tyvärr inget svar, men personligen tror jag de är mycket viktiga. •

Den perfekta framtiden

Dagen fortsatte med en framtidsworkshop för att komma närmare svaren på frågan hur vi tillsammans kan arbeta vidare för att förbättra villkoren för barn och unga.

Tanken var att visionera brett och mot arbetsbara teman. Till att börja med: Hur ser drömläget för framtiden ut? Om vi jobbade hur bra som helst med barns välfärd och hälsa, vad gör vi då? Vad är det som beskriver en god framtid när det gäller barns uppväxtvillkor? Brainstorm med handuppräkning och hopsamlade av framtidsvisioner skulle följa. I det här läget inga diskussioner eller kommentarer – bara idéer. På blädderblocken samlades visionerna om den perfekta framtiden:

Alla följer FN:s barnkonvention.

Man utgår från barns behov – eftersom barn inte är budgetregulatorer!

Barnbidraget är behovsprövat.

Det görs fler vårdnadsöverflyttningar.

Barngrupperna är mindre.

Det finns väl fungerande familjerådgivning.

Det politiska landskapet är förändrat – skola, fritid och socialtjänst arbetar tillsammans.

Det finns tankesmedjor med relevanta deltagare som kommer fram till goda idéer.

Alla barn har ett tryggt hem.

Det finns bra mödravård, barnavårdscentraler och öppen förskola.

Folkhälsoråden är bredare – alla som arbetar med barn och unga är med.

Familjecentraler finns i varje kommun och arbetar aktivt.

De som är aktuella för det lilla barnet samverkar.

Vi samverkar innan det uppstår kris.

Vi arbetar i en helhet när vi pratar om samverkan.

Alla är med i planering och utförande när det handlar om bostadsområdesutveckling.

Skola och socialtjänst samverkar.

Politiker och tjänstemän praktiserar i barns och ungas verklighet.

Båda föräldrarna har arbete.

Man betalar för de timmar man har barnen i förskolan.

Man har ett annat tänk redan på grundnivån; svampskog istället för köpcentrum.

Alla har bra fritid.

Alla barn kan vara med i den fritidsaktivitet de önskar; deltagande hänger inte på kostnaderna.

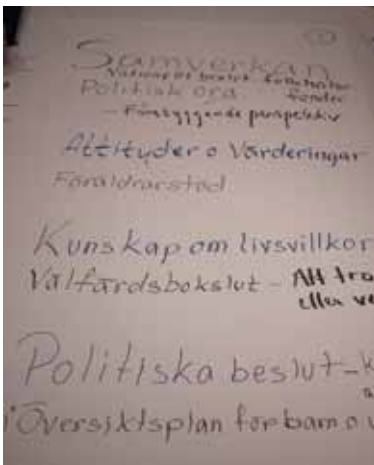
RAKEL HEED och ANNA FRIDÉN ... som kommer från UngEnergi (www.ungenergi.se), miljösekretariatet, Västra Götalandsregionen höll i workshopen. I "vanliga" fall jobbar de huvudsakligen med möten mellan unga, politiker och tjänstemän, oftast med inriktning på klimatfrågor.

Det finns uppsökande verksamheter.
 Det finns ingen segregation – bostadspolitiken har förbättrats.
 Man gör fler långsiktiga sociala investeringar.
 Det samarbetas brett både inom kommuner och över kommungränser.
 Barn och unga är med – och det finns bra metoder.
 Föräldrarna är en stor och viktig resurs.
 Det finns föräldrastöd.
 Man delar med sig av sina olika kulturer och erfarenheter.
 Det finns mötesplatser för föräldrar och andra viktiga vuxna kring barnet – trygga nätverk.
 Vi samverkar med föreningar och organisationer i kommunen.
 Det finns en kommunal översiktsplan kring barn och unga.
 Fattade beslut fullföljs.
 Barn väljer sina föräldrar.
 Socialtjänsten gömmer sig inte bakom sekretess.
 Barnomsorgen är avgiftsfri.
 Föräldraförsäkringen är reformerad; båda föräldrarna kan jobba 75 procent och ändå leva med hyfsad ekonomi.

HITTA VIKTIGA TEMAN

I nästa övning fick de olika grupperna vid 13 bord, i uppdrag att ur första övningens material välja ut fem teman, eller frågeställningar, som är viktiga för framtiden. Sedan gällde det att komma fram till ”huren” – hur man ska göra för att nå fram. Två konkreta ”hur” per tema var övningsledarnas önskemål.

Resultatet redovisades på stora pappskyltar. Här nedan står tema/frågeställningar i blått, vägen för att nå fram – ”huren” – i svart.

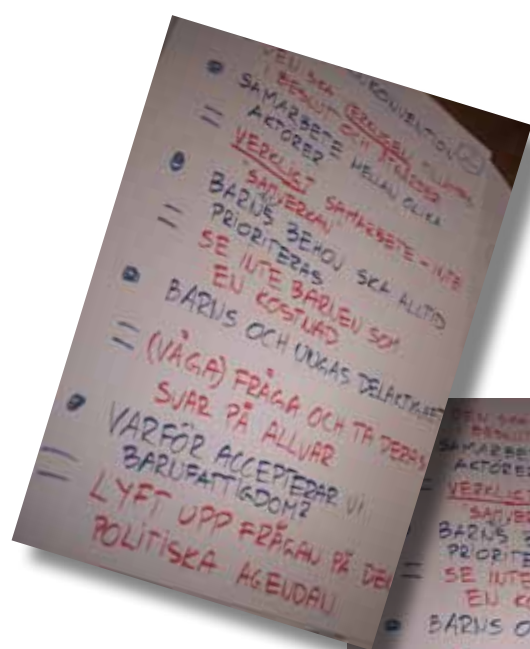
Bord 1

- **SAMVERKAN MED BARNPERSPEKTIV**
Nationellt beslut och folkhälsofonder
- **POLITISK ORGANISATION**
Förebyggande perspektiv
- **ATTITYDER OCH VÄRDERINGAR**
Föräldrastöd
- **KUNSKAP OM LIVSVILLKOR**
Välfärdsbokslut – att tro eller veta
- **POLITISKA BESLUT/KONSEKVENSER AV BESLUT**
Kommunal översiktsplan för barn och unga

Bord 2

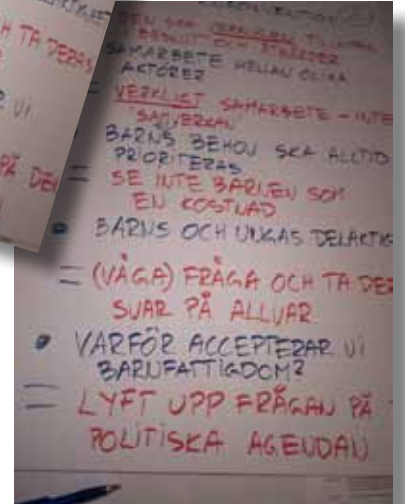
- **FN:S BARNKONVENTION**
Den ska verkligt tillämpas i beslut och åtgärder

- **SAMARBETE MELLAN OLIKA AKTÖRER**
Verkligt samarbete – inte "samverkan"
- **BARNETS BEHOV SKA ALLTID PRIORITERAS**
Se inte barnen som en kostnad
- **BARN OCH UNGAS DELAKTIGHET**
(Våga) fråga och ta deras svar på allvar
- **VARFÖR ACCEPTERAR VI BARNFATTIGDOM?**
Lyft upp frågan på den politiska agendan

Bord 3

- **SAMVERKAN FÖR ATT UTVECKLA**
Beslut att samverkan ska genomföras
Utse ansvariga
Tydliga mål ska finnas
- **BARN OCH UNGAS DELAKTIGHET**
Metoder för att få kunskap om ungas behov och önskemål
- **MÖTESPLATSER**
"Lokaler" som främjar barn, ungas och föräldrars hälsa
- **SOCIALA INVESTERINGAR**
Kunskap och verktyg
- **FULLFÖLJA BESLUT**
Bli bättre på uppföljning och utvärdering

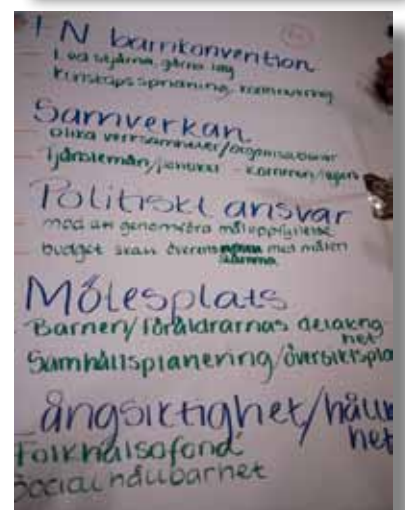
Bord 4

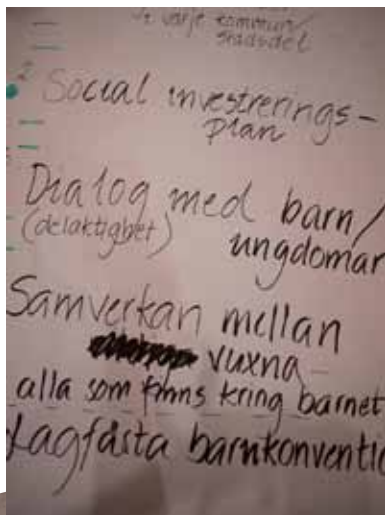
- **FN:S BARNKONVENTION**
Ledstjärna; gärna lag
Kontinuerlig kunskapsspridning
- **SAMVERKAN**
Olika verksamheter/organisationer
Tjänstemän/politiker – kommun/region
- **POLITISKT ANSVAR**
Mod att genomföra måluppfyllelse
Budget skall överensstämja med målen
- **MÖTESPLATS**
Barnen/föräldrars delaktighet
Samhällsplanering/översiktsplan
- **LÅNGSIKTIGHET/HÅLLBARHET**
"Folkhälsofond"
Social hållbarhet

Bord 5

- **FAMILJECENTRALER I VARJE KOMMUN/STADSDEL**
Få med alla
Visa på vinsterna/lönsamheten
En investering för framtiden – verkställa

■ SOCIAL INVESTERINGSPLAN

Få med socioekonomi som en naturlig del i budgetarbetet – fullmäktige

■ DIALOG MED BARN OCH UNDOMAR

Få med det i verksamhetsplanen

Gå ut och möta barnen/ungdomarna på deras arenor

■ SAMVERKAN MELLAN VUXNA OCH ALLA SOM FINNS KRING BARNET

Bilda nätverk – folkhälsoplanerare är spindeln i nätet

Bjuda in barnmedicin, BVC, MVC, förskola, skola BUP, BUM, fritid, socialtjänst, föreningsrepresentanter, andra verksamheter som arbetar med barn, församlingar med flera. Visionera vad?

■ LAGFÄSTA BARNKONVENTIONEN

Riksdagsbeslut

Bord 6

■ FÖRSÖRJNINGSMÖJLIGHET

En vidgad arbetsmarknad

■ FAMILJEPOLITIK

Förskola – när det behövs

■ FÖREBYGGANDE ARBETE

Agera på tidig upptäckt

Olika formade föräldrautbildningar riktade till alla föräldrar

■ BRYT SEGREGATIONEN

Boendet

Skolan

■ SAMVERKAN

Kommunal översiktsplan för barn och unga

Bord 7

■ SAMVERKAN UNDER UPPVÄXTEN

Familjecentral/ungdomscentral som finns i regionens alla kommuner

Föräldrastöd/föräldrautbildning

Generationsmöten – lära sig bli vuxen

■ TILLRÄCKLIG EKONOMI

Bekämpa arbetslösheten

”Att kunna försörja sig och barnen”

■ UNGDOMSGÅRD KOMMUN/REGION

Professionell verksamhet

Generationsmöte; läxstöd

■ UTGÅ FRÅN BARNENS BEHOV

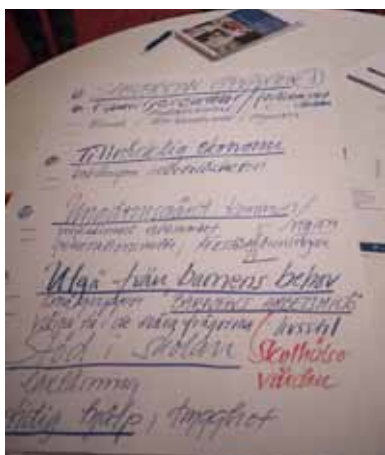
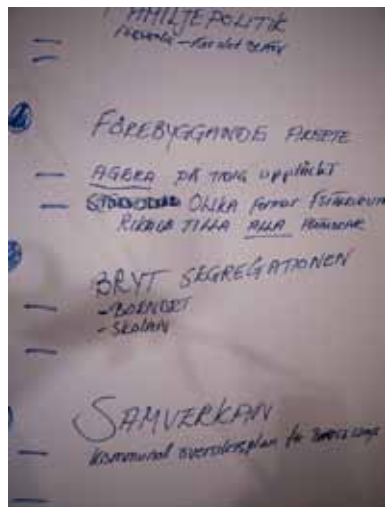
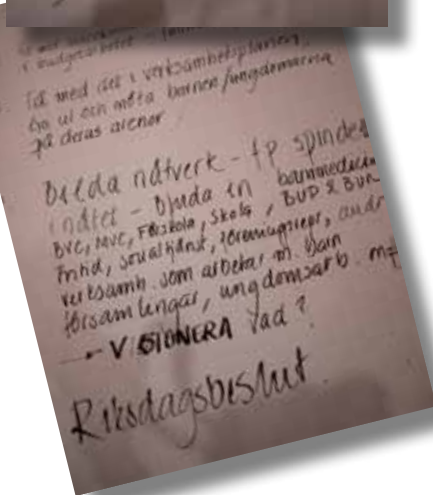
Små grupper – barnens arbetsmiljö – skolhälsovården

Våga ta i de svåra frågorna – livsstil

■ STÖD I SKOLAN

Läxläsning

Tidig hjälp i trygghet

Bord 8

■ **TIDIG SAMVERKAN**

Upptäcka tecken på ohälsa tidigt – förskolan har viktig roll
Överbrygga formella hinder (strukturer, lagstiftning, sekretess)

■ **FAMILJECENTRALER 0–18 ÅR**

Förbättrad tillgång (varje kommun) och enhetlighet
Bättre på att nå även de äldre åldersgruppernas föräldrar

■ **NÄTVERKSBYGGANDE**

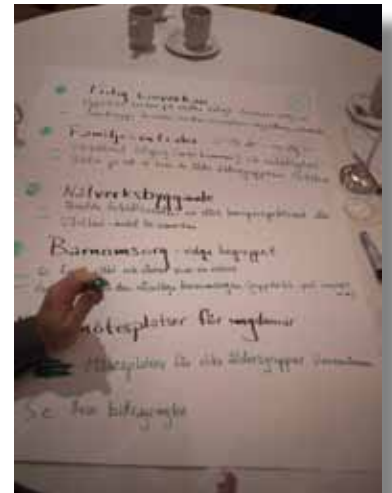
Breda folkhälsoråden och stärk barnperspektivet där
Västbus – modell för samverkan

■ **BARNOMSORG – VIDGA BEGREPPET**

Se familj, släkt och vänner som en resurs
God kvalitet på den offentliga barnomsorgen (gruppstorlek, pedagogiskt innehåll med mera)

■ **FLER MÖTESPLATSER FÖR UNGDOMAR**

Mötesplatser för olika åldersgrupper
Vuxennärvaro
Se över bidragsregler

Bord 9

■ **HELHETSPERSPEKTIV**

Delaktighet
Vision

■ **VERSTÄLLA BESLUT**

Väl förankrade

■ **FÖLJA UPP BESLUT**

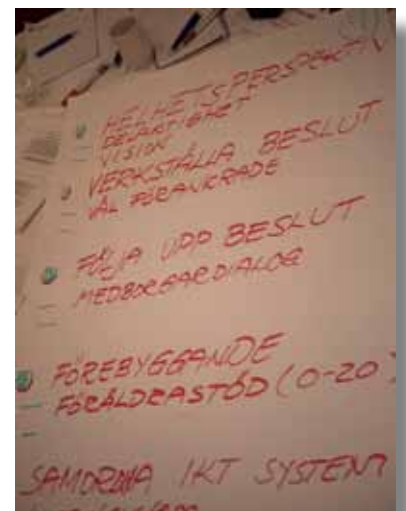
Medborgardialog

■ **FÖREBYGGANDE**

Föräldrastöd 0-20

■ **SAMORDNA IKT-SYSTEM**

Journalssystem

Bord 10

■ **UTVECKLAT FÖRÄLDRASTÖD**

0 år och uppåt
Ge föräldrar verktyg och förutsättningar för att vara en viktig resurs

■ **ORGANISATORISK SAMVERKAN**

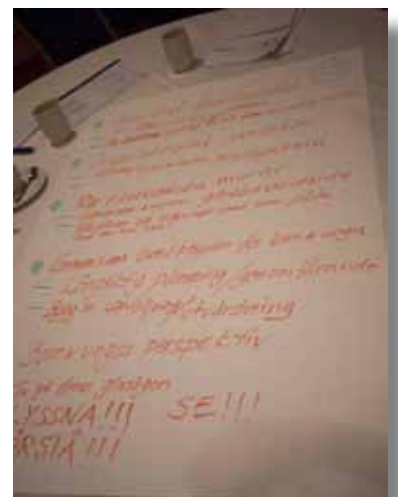
Politiken/frivilligheten/frivilligsektorn

■ **RIV EKONOMISKA MURAR**

Gemensam ekonomi gränsöverskridande
Effektivare och tidsvinst samt att man jobbar med det man ska!

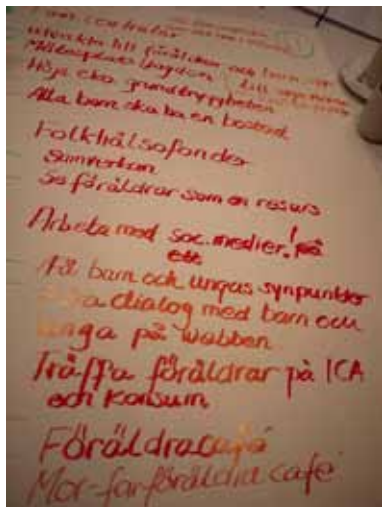
■ **GEMENSAM ÖVERSIKTSPLAN FÖR BARN OCH UNGA**

Långsiktig planering och genomförande
Bygg in uppföljning och utvärdering

■ BARN OCH UNGAS PERSPEKTIV

Ta på deras glasögon
LYSSNA! SE! FÖRSTÅ!

Bord 11

■ FAMILJECENTRALEN SOM ETT NAV I ARBETET

Utveckla till både föräldrar och barn, upp till unga vuxna, plus mor- och farföräldrar
Mötesplats ungdom

■ HÖJA EKONOMISKA GRUNDTRYGGHETEN

Alla barn ska ha en bostad

■ FOLKHÄLSOFONDER

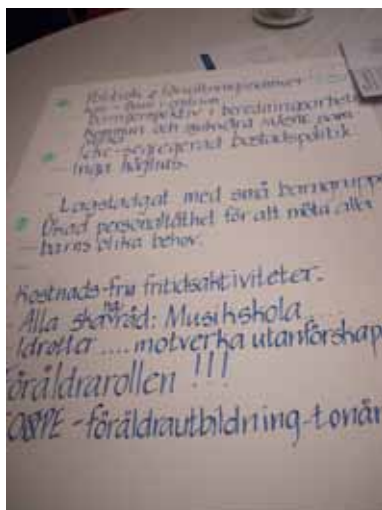
Samverkan
Se föräldrar som en resurs

■ ARBETA MED SOCIALA MEDIER

Få barns och ungas synpunkter
Föra dialog med barn och unga på webben

■ TRÄFFA FÖRÄLDRAR PÅ ICA OCH KONSUM

Föräldrakafé
Mor- och farföräldrakafé

Bord 12

■ POLITISK OCH FÖRVALTNINGSSAMVERKAN – BARN I CENTRUM

Barnperspektiv i beredningsarbetet
Kommun och sjukvård MÅSTE samverka

■ ICKE-SEGREGERAD BOSTADSPOLITIK

Inga höghus

■ LAGSTADGAT MED SMÅ BARNGRUPPER

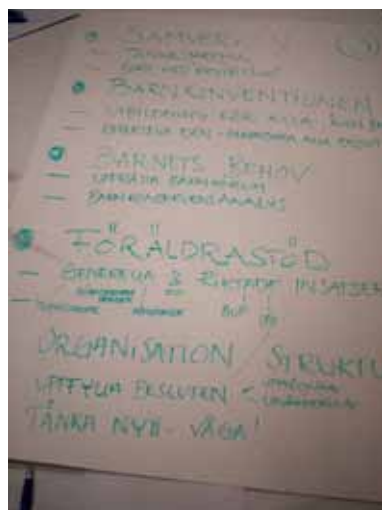
Ökad personaltätthet för att möta alla barns olika behov

■ KOSTNADSFRIA FRITIDSÅKTIVITETER

Alla ska ha råd: musikskola
Idrotter – motverka utanförskapet

■ FÖRÄLDRAROLLEN!!!

COPE – föräldrautbildning – tonåringar

Bord 13

■ SAMVERKAN

Tankesmedja
Bort med "revirtänkande"

■ BARNKONVENTIONEN

Utbildning för alla, med barn
Efterleva den; genomsyra alla beslut

■ BARNETS BEHOV

Upprätta barnforum
Barnkonsekvensanalys

■ FÖRÄLDRASTÖD

Generella och riktade insatser (studiecirklar, evidensbaserade metoder, mötesplatser och BUP, IFO)

■ ORGANISATION/STRUKTUR

Uppfylla besluten (uppföljning och utvärdering)

Tänka nytt – våga!

Efter att anslagen var fulltecknade vidtog redovisningen, vilken gick ut på att ytterligare komma närmare svaren på vad som krävs för att förbättra barns och ungas villkor. Två personer vid varje bord fick i uppdrag att sitta kvar och vara ambassadör för de egna slutsatserna. Resten minglade bland bord och anslag, ställde frågor, lät sig överraskas eller se likheter med de egna slutsatserna.

Många synpunkter och idéer förankrades genom de livliga diskussionerna.

SUMMERING

Karin Engdahl sammanfattade eftermiddagens övning:

– Fantastiskt vad man klarar av när man har en fast ledning i form av Anna och Rakell! Positivt att vi har kommit fram till så många slutsatser som liknar varandra. Det kanske betyder att vi har en gemensam grundkänsla för uppgiften och att vi kanske är på rätt väg.

– Tänk att göra barnkonventionen till lag! Fast, om inte det går, åtminstone vägledande så långt det är möjligt. Ni talar mycket om samverkan; vi måste göra klart att de som samverkar också får nödvändigt mandat att ta med sig samverkansbeslut ”hem”. Samverkan behöver legitimitet och resurser om vi ska lyckas.

AVSLUTANDE REFLEKTION

Tommy Larsson (KD), vice ordförande i folkhälsokommittén, Västra Götalandsregionen knöt ihop säcken med en avslutande reflektion:

– Nu har vi alla blivit än mer medvetna om hur problemet ser ut genom att lyssna till Tapio Salonen och Matilda Hansson. Brainstormningen gav alla tillfälle att reflektera nytt.

– Tillsammans kan vi få ett större genomslag, tänka nytt i nya strukturer och se på vårt arbete på andra sätt. Låt oss ta med den nya kunskapen, göra något av den och ta den vidare. •

Full fart på visionerandet!

Vi går vidare!

Ta fram almanackan och boka in den elfte april redan nu. Då går vi vidare med ett intressant seminarium om vad det är värt att satsa på barn och unga.

Med fokus på de områden som identifieras i framtidsworkshopen den 17 november kommer folkhälsokommitténs kansli att initiera ett regionalt nätverk för fortsatt arbete för att möta folkhälsoutmaningen Trygga och goda uppväxtvillkor. Återkoppling till förtroendevalda kommer att ske vid en konferens våren 2012.

BOKA 11 APRIL

Under våren 2011 arrangerar folkhälsokommittén, tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Skandia Idéer för livet, ett seminarium för att beräkna värdet av att satsa på prevention och långsiktighet i arbetet med barn och unga samt hitta modeller för styrning av verksamheter med två huvudmän. Seminariet har som utgångspunkt att inspirera till dialog och till fortsatt arbete med att utveckla arbetsprocesser om barn och unga.

VÄLKÄNDA FÖRELÄSARE

Seminariet kommer bland annat att bjuda på två föreläsningar: den ena med Ingvar Nilsson som är nationalekonom, utredare och konsult. Ingvar kommer att beskriva och visa på argument för att förebyggande och samordnade insatser är en mänsklig och förnuftig investering. Han har nyligen gett ut en vägledning – en förenklad kalkylmodell för hur man kan räkna ut det ungefärliga socioekonomiska värdet av preventionsarbete.

Den andra föreläsningen är med Jan E Persson och Ulrika Westrup, båda är ek-doktorer vid Lunds universitet. Jan och Ulrika har lång erfarenhet av offentlig verksamhet med fokus på gränsöverskridande styrning och ledning av verksamheter riktade mot barn och unga. De driver nu ett utvecklings- och forskningsprojekt som bland annat syftar till att utveckla kunskap kring chefskapets roll i det gränsöverskridande arbetet. •

Anmälda deltagare

EFTERNAMN	FÖRNAMN	BEFATTNING	ARBETSPLATS	ORT	E-POST
Adolfsson	Birgitta	Ledamot	Regionfullmäktige	Vänersborg	birgitta.adolfsson@vgregion.se
Aebeloe	Ulrika	Folkhälsoplanerare	Härryda kommun	Mölnlycke	ulrika.aebeloe@harryda.se
Ahlen	Kerstin	Utvecklingsledare	Stenungsunds kommun	Stenungsund	kerstin.ahlen@stenungsund.se
Alami	Nada	Fritidspolitiker	HSN 5	Göteborg	nada_alami@hotmail.com
Alexandersson	Jan	1:e v ordf	HSN 1	Uddevalla	jan.alexandersson@vgregion.se
Andersson	Hasse	Ledamot	Folkhälsokommittén	Lidköping	hassande@telia.com
Andersson	Leif	Ledamot	HSN 1	Uddevalla	leif.andersson@stromstad.se
Arvidsson	Ewa	Ordförande	HSN 2	Åmål	ewa.arvidsson@hotmail.com
Atterström	Katarina	Verksamhetsutv	Sensus studieförbund	Göteborg	katarina.atterstrom@sensus.se
Berggren	Kerstin	Ersättare	HSN 8	Blidsberg	kerstin.berggren@edu.boras.se
Bergman	Ingrid	Ledamot	HSN 12	Göteborg	ingrid.bergman@vgregion.se
Blomberg	Viola	Andre vice ordf	HSN 2	Bäckefors	viola.blomberg@vgregion.se
Borg	Rose- Marie	Folkhälsoplanerare	Götene kommun	Götene	ros-marie.borg@gotene.se
Borgmalm	Kenneth	Andre vice ordf	HSN 3	Vänersborg	kenneth.borgmalm@telia.com
Borg-Saviharju	Ingegerd	Ersättare	HSN 8	Ulricehamn	ibosav@msn.com
Brink	Per-Arne	Ordförande	HSN 1	Uddevalla	per.brink@telia.com
Broberg	Emma	Koordinator	Kunskapsc. barnk.	Göteborg	emma.broberg@vgregion.se
Bäck	Ann	Ersättare	HSN 6	Gråbo	annback@gmail.com
Danesved	Peder	Ledamot	HSN 8	Ulricehamn	peder.danesved@liberal.se
Einarsson Lundqvist Solveig		Ledamot	HSN 7	Härryda	solveig.e.lundqvist@telia.com
Ekberg	Mariana	1:e v ordf	HSN 3	Trollhättan	mariana.ekberg@bredband.net
Engdahl	Karin	Ordförande	Folkhälsokommittén	Trollhättan	karin.engdahl@vgregion.se
Enkvist	Åse	Utvecklingsledare	FHK kansli	Vänersborg	ase.enkvist@vgregion.se
Essunger	Pia	Folkhälsoplanerare	Härryda kommun	Mölnlycke	pia.essunger@harryda.se
Evans	Birgitta	Ledamot	HSN 7	Göteborg	birgitta.evans@telia.com
Evebring	Siv	Ersättare	HSN 8	Ulricehamn	
Falk	Therese	Folkhälsoplanerare	Tidaholms kommun	Tidaholm	therese.falk@tidaholm.se
Ferdinandsson	Marianne	Stad-, fritids- & folkhälsoförvaltningen		Borås	marianne.ferdinandsson@boras.se
Fredén	Birgitta	Folkhälsoplanerare	Ale kommun	Nödinge	birgitta.freden@ale.se
Fridén	Anna	UngEnergi	Miljösekretariatet VGR	Göteborg	anna@ungenergi.se
Frigert	Kristina	Sotenäs Vård och Omsorgsnämnd	Sotenäs Kungshamn		kristina.frigert@telia.com
Fristedt	Erik	2:e v ordf	HSN 12	Göteborg	erik.fristedt@telia.com
Gott	Jan	Kvalitetsledare	Mölnalds kommun	Mölnal	jan.gott@molndal.se
Gram	Rutger	Utvecklingsledare	FHK kansli	Mariestad	rutger.gram@vgregion.se
Göransson	Inga	2:e v ordf	HSN 1	Uddevalla	inga.goransson@orust.se
Hafstad	Susanne	Folkhälsosamordnare	Orust Kommun	Henån	susanne.hafstad@orust.se
Hallberg	Martina	Student	Högskolan Väst	Trollhättan	martinahallberg_45@hotmail.com
Hammar	Ulrik	Ordförande	HSN 3	Trollhättan	ulrik.hammar@liberal.se
Hansson	Kent	Ersättare	Folkhälsokommittén	Grästorp	kenrolhan@hotmail.com
Hansson	Matilda	Utredare	Socialstyrelsen	Stockholm	matilda.hansson@socialstyrelsen.se
Hansson	Mikael	Ersättare	Folkhälsokommittén	Trollhättan	mikael.hansson@himlen.nu
Heed	Rakel	UngEnergi	Miljösekretariatet VGR	Göteborg	rakel@ungenergi.se
Henning	Gunnar	Tandvårdstrateg	Tandvårdsenheten	Göteborg	gunnar.henning@vgregion.se
Jensen	Hanne	Ledamot	HSN 8	Borås	hanne57jensen@hotmail.com
Johansson	Britt	Chef elevhälsa	Mölnalds kommun	Mölnal	britt.johansson@molndal.se
Johansson	Carina	Processamord.	Stenungsunds kommun	Stenungsund	carina.e.johansson@stenungsund.se
Johansson	Diana	Ledamot	HSN 6	Värgårda	diana.kilatort@gmail.com
Johansson	Eva	Ledamot	HSN 7	Lindome	031993505@bredband.net
Johansson	Gunbritt	Ledamot	HSN 8	Borås	gunbritt.y.johansson@telia.com

Johansson	Liselott	Verksamhetschef	Hälsaöventyret Oasen	Vara	liselott.m.johansson@vgregion.se
Johansson	Marina	Kommunalråd	Göteborgs KS	Göteborg	marina.johansson@stadshuset.goteborg.se
Josefsson	Allan	Ledamot	HSN 1	Uddevalla	allanjosefsson@msn.com
Larsson	Tommy	V ordf	Folkhälsokommittén	Lidköping	tommy.larsson@kristdemokraterna.se
Lawner	Tord	Enhetschef	Arb.o familjestödförv.	Mölnadal	ord.lawner@molndal.se
Levander	Pär	Beredningsansvarig	Fyrbodals kom.förb.	Uddevalla	par.levander@fyrbodals.se
Levén	Gunilla	Oppositionsråd	Regionstyrelsen	Vara	gunilla.leven@vgregion.se
Liljestrand	Catarina	Enhetschef	Arb.o familjestödförv.	Mölnadal	catarina.liljestrand@molndal.se
Lindh	Lars-Erik	Ordförande	HSN 10	Mariestad	lars-erik.lind!@comhem.se
Ljunggren	Dennis	Ersättare	HSN 4	Nödinge	dennis.ljunggren@akzonobel.com
Lomgård	Terése	Folkhälsosamord	Kommunledn.kontoret	Strömstad	therese.lomgard@stromstad.se
Lyreus	Maria	Enhetschef	Arb.o familjestödförv.	Mölnadal	maria.lyreus@molndal.se
Lökvist	Birgit	Ersättare	HSN 4	Stenungsund	birgit.lokvist@telia.com
Mattsson-Elofson	Eva	Utvecklingsledare	FHK kansli	Göteborg	eva.mattsson-elfofson@vgregion.se
Moberg	Göran	Ledamot	HSN 5	V Frölunda	goran.moberg@hyresgastforeningen.se
Mårtensson	Tommy	Ersättare	HSN 8	Ulricehamn	t.martensson@telia.com
Möller	Nina	Planeringsledare	HSN:s kansli	Uddevalla	nina.moller@vgregion.se
Nilsson	Henrik	Ledamot	HSN 11	Göteborg	Hnilso3@volvocars.com
Nilsson	Kajsa	Förtroendevald	Ale kommun	Nödinge	birgitta.freden@ale.se
Nilsson	Uno	Ordförande	Folkhälsorådet	Strömstad	therese.lomgard@stromstad.se
Nilsson-Green	Annika	Utvecklingsledare	FHK kansli	Göteborg	annika.nilsson-green@vgregion.se
Nordin	Britt-Marie	Ledamot	HSN 7	Härryda	bm.nordin@yahoo.se
Nyberg Smahel	Kristina	Metodutvecklare	Fritids- o folkhälsoförv.	Borås	kristina.nyberg@boras.se
Nyman Holgersson	Anna	Folkhälsosam	Lysekils kommun	Lysekil	anna.nyman-holgersson@lysekil.se
Olsson	Ingrid	Ledamot	HSN 5	Göteborg	bofinken@mbox301.swipnet.se
Panzar	Ann	V ordf/ Ledamot	Folkhälsorådet/HSN 7	Partille	ann.panzar@comhem.se
Paulsson	Ingvar	Ledamot	HSN 7	Mölnadal	paulsson.ingvar@telia.com
Persson	Jens	Ersättare	HSN 9	Mariestad	jens-persoon@telia.com
Petré	Anna-Karin		Götene kommun	Götene	anna-karin.petre@gotene.se
Rhedin	Anneli	Ledamot	HSN 6	Lerum	anneli.rhedin@moderat.se
Ridenius	Carina	Ersättare	HSN 5	Göteborg	carina.ridenius@home.se
Rooth	Angélique	Kommunikatör	FHK kansli	Göteborg	angelique.rooth@vgregion.se
Rånevik	Mikael	Ledamot	HSN 6	Stenkullen	mikael.ranevik@lerum.se
Saba	Mio	Avdelningschef	Arbets- o familjestöd	Mölnadal	mio.saba@molndal.se
Salonen	Tapio	Professor	Linnéuniversitetet	Växjö	tapio.salonen@lnu.se
Sjöberg	Margaretha	Ledamot	HSN 6	Alingsås	margsjo@telia.com
Spännare	Gertrud	Ledamot	HSN 9	Mariestad	gertrudspannare@yahoo.se
Stein	Johan	Ordförande SON	Orust kommun	Orust	johan.stein@orust.se
Stensson	Krister	1:e v ordf	HSN 2	Ödskölt	stensson@ebox.tninet.se
Strömwall	Ann-Charlotte	Ordförande	Folkhälsopol rådet	Lysekil	mynameisl8@hotmail.com
Stubelius	Ritva	Ledamot	HSN 4	Göteborg	ritva.stubelius@carema.se
Söderlund	Lisbeth	Planeringsledare	SDF Lärjedalen	Göteborg	lisbeth.soderlund@larjedalen.se
Sörqvist	Anne	Politiker	Åmåls kommun	Åmål	annesorqvist@gmail.com
Theodorsson	Niklas	Politisk sekreterare	Regionstyrelsen	Vänersborg	niklas.theodorsson@vgregion.se
Thorell	Britt	Folkhälsoplanerare	Ulricehamns kommun	Ulricehamn	britt.thorell@ulricehamn.se
Thorsson	Gunvor	BVC-samord.	BVC Jörlanda	Jörlanda	gunvor.thorsson@vgregion.se
Thorstensson	Anders	Planeringsledare	Hälsa- o sjukvk	Borås	anders.thorstensson@vgregion.se
Uddgren	Ann-Britt	Enhetschef	Arb.o familjestödförv.	Mölnadal	ann-britt.uddgren@molndal.se
Ul Haq	Mashood	Ersättare	HSN 6	Alingsås	mash_hood@hotmail.com
Wangler	Nils-Erik	Ledamot	HSN 5	V Frölunda	nils-erik.wangler@bitcom.se
Yngvesson	Christina	Ledamot	HSN 8	Månstad	christina_yngvesson@yahoo.se

Elektronisk kopia finns på:
www.vgregion.se/folkhalsa

Fler exemplar av denna dokumentation kan beställas av:
eva.mattsson-elfson@vgregion.se eller rutger.gram@vgregion.se

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
FOLKHÄLSOKOMMITTÉN